

**Skrátená záverečná správa
Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky
z kontroly hospodárenia s finančnými prostriedkami štátu,
vynaloženými na ochranu ovzdušia a ozónovej vrstvy a plnenia
súvisiacich medzinárodných dohovorov**

**Koordinovaná kontrola ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy
a kontrola plnenia medzinárodných dohovorov**

Obsah

- 1 Úvod
- 2 Medzinárodné záväzky SR v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme, ich plnenie a dodržiavanie limitov a cieľov z nich vyplývajúcich
 - 2.1 Dohovor o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcom hranicami štátov
 - 2.2 Viedenský dohovor o ochrane ozónovej vrstvy a Montrealský protokol
 - 2.3 Rámcový dohovor OSN o zmene klímy a Kjótsky protokol
 - 2.4 Stav plnenia smerníc Európskej únie, týkajúcich sa ochrany ovzdušia
- 3 Ciele a princípy SR v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme, implementácia medzinárodných záväzkov do národných podmienok
- 4 Systém financovania ochrany ovzdušia, čerpanie rozpočtových prostriedkov, výsledky kontroly
 - 4.1 Čerpanie rozpočtových prostriedkov za roky 2005 a 2006
 - 4.2 SHMÚ
 - 4.3 Environmentálny fond
 - 4.4 Činnosť SIŽP v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy
- 5 Obchodovanie s emisnými kvótami
- 6 Záver

1 Úvod

Účelom kontroly bolo preveriť dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov pri využívaní finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na ochranu ovzdušia a ozónovej vrstvy a plnenie medzinárodných záväzkov.

Kontrolovaným obdobím boli roky 2005 a 2006.

NKÚ SR vykonal kontrolu v týchto subjektoch:

- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR)¹
- Slovenská inšpekcia životného prostredia (SIŽP)²
- Environmentálny fond (fond)³
- Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ)⁴

2 Medzinárodné záväzky SR v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme, ich plnenie a dodržiavanie limitov a cieľov z nich vyplývajúcich

1. Dohovor EHK OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcim hranicami štátov
2. Viedenský dohovor o ochrane ozónovej vrstvy Zeme a Montrealský protokol
3. Rámcový dohovor OSN o zmene klímy a Kjótsky protokol
4. Smernice Európskej únie týkajúce sa ochrany ovzdušia

2.1 Dohovor o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcim hranicami štátov

V roku 1979 bol v Ženeve podpísaný Dohovor o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia, prechádzajúcim hranicami štátov (ďalej len Dohovor CLRTAP), ku ktorému bolo prijatých osem vykonávacích protokolov.

Slovenská republika (ďalej len „SR“) sukcesovala Dohovor 28. mája 1993. V rámci Dohovoru CLRTAP a jeho vykonávacích protokolov je SR povinná poskytovať výsledky inventarizácie emisií vybraných znečisťujúcich látok do ovzdušia. Emisie sa spracovávajú na celonárodnej úrovni v spolupráci s externými riešiteľmi. Aktivity (množstvo produkcie) pre výpočet emisií sa získavajú priamo z databázy NEIS (Národný emisný informačný systém), od prevádzkovateľov alebo z databázy odpadov.

¹ je zodpovedným orgánom za formulovanie národnej politiky v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy; v jeho kompetencii je tvorba strategických dokumentov a právnych nástrojov na ich realizáciu

² je orgánom štátneho dozoru v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy; ukladá pokuty a sankcie vo veciach starostlivosti o životné prostredie a vykonáva miestnu štátnu správu na úseku integrovanej prevencie ak kontroly

³ je samostatná právnická osoba pod správou MŽP SR; založený na realizáciu štátnej pomoci v oblasti starostlivosti o životné prostredie; hlavné zdroje jeho príjmov tvoria pokuty, poplatky a sankcie za znečistenie životného prostredia; poskytovanie a použitie prostriedkov fondu musí byť v súlade s prioritami a cieľmi stratégie štátnej environmentálnej politiky schválenej vládou SR

⁴ je príspevkovou organizáciou v pôsobnosti MŽP SR, ktorá poskytuje klimatické a meteorologické informácie ako aj informácie o kvalite ovzdušia, stave a režime vôd

2.2 Viedenský dohovor o ochrane ozónovej vrstvy a Montrealský protokol

Viedenský dohovor o ochrane ozónovej vrstvy Zeme (ďalej len „Viedenský dohovor“) stanovil všeobecné opatrenia, ktorými sa zmluvné strany zaviazali chrániť ozónovú vrstvu. V SR je dokument účinný od 1. januára 1993.

Na Viedenský dohovor nadväzuje Montrealský protokol o látkach, ktoré porušujú ozónovú vrstvu a jeho päť dodatkov.

Slovenská republika nevyrába žiadnu z regulovaných látok. Nevyrába tiež zariadenia a výrobky, na ktorých činnosť sa používajú regulované látky.

- Plnohalogénované chlórfluóvané uhľovodíky – spotreba vylúčená od 1. januára 1996. Používanie je možné len v súlade s platnou výnimkou na laboratórne a analytické účely.
- Halóny – nachádzajú sa v existujúcich systémoch protipožiarnej ochrany, v hasiacich zariadeniach a hasiacich prístrojoch v zmysle povolenej výnimky na použitie halónov na kritické použitie, kde zatiaľ neexistuje adekvátna alternatíva (letectvo, armáda, petrochemický sektor). V SR sa na základe hlásení z jednotlivých sektorov nachádza v hasiacich zariadeniach cca. 1 578 kg halónov na kritické použitie. V ostatných použitíach je spotreba vylúčená od 1. januára 1994.
- Metylbromid – zákaz používania stanovený zákonom č. 76/1998 Z.z. o ochrane ozónovej vrstvy Zeme v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o ochrane ozónovej vrstvy) od 1. januára 2001. SR vylúčila jeho používania od roku 1999 ako jedna z prvých krajín (v nariadení č. 2037/2000/ES Európskeho parlamentu a Rady o látkach, ktoré poškodzujú ozónovú vrstvu – ďalej len nariadenie 2037/2000/ES – je termín zákazu od 1. januára 2005).
- SR v roku 2006 tiež vylúčila používanie inhalačných prípravkov pre astmatikov s obsahom plnohalogénovaných chlórfluóvaných uhľovodíkov.

V súlade s jednotlivými článkami nariadenia 2037/2000/ES MŽP SR každoročne zasiela EK požadované reportovacie správy. Za SR bola správa zaslaná dňa 11. júla 2006.

2.3 Rámcový dohovor OSN o zmene klímy a Kjótsky protokol

Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (ďalej len „Dohovor“) bol prijatý v roku 1992 s cieľom stabilizovať atmosferickú koncentráciu skleníkových plynov na bezpečnej úrovni. V súčasnosti je stranami Dohovoru 185 krajín alebo medzinárodných spoločností. Strany Dohovoru sa v roku 1997 dohodli na prijatí Kjótskeho protokolu (ďalej len „KP“), ktorý definuje kvantitatívne redukčné ciele a nástroje na ich dosiahnutie. Pre SR je definovaný redukčný záväzok 8% zníženia emisií skleníkových plynov v porovnaní s východiskovým rokom 1990 pre obdobie 2008 – 2012.

Dohovor nadobudol pre SR platnosť 23. novembra 1994. SR ratifikovala KP v roku 2002 a platnosť nadobudol 16. februára 2005. Prijaté boli legislatívne opatrenia, ktoré viedli k redukcii, alebo obsahujú potenciál na významnú redukcii emisií skleníkových plynov, napr. zákon o ovzduší, o obchodovaní s emisnými kvótami, o environmentálnom fonde, o energetike, o regulácii v sieťových odvetviach a iné.

Rozhodujúcim odborným a legislatívnym garantom pre plnenie záväzkov a požiadaviek Dohovoru a KP je národný „ohniskový bod“ – National Focal Point (ďalej len „NFP“) na Ministerstve životného prostredia SR.

2.4 Stav plnenia smerníc Európskej únie, týkajúcich sa ochrany ovzdušia

1. Smernica Rady 96/62/ES z 27. septembra 1996 o určovaní a riadení kvality ovzdušia,
2. smernica Rady 1999/30/ES z 22. apríla 1999, týkajúca sa limitných hodnôt pre SO₂, NO₂, NO_x, tuhé znečisťujúce látky a olovo vo voľnom ovzduší,
3. smernica 2000/69/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 16. novembra 2000, týkajúca sa limitných hodnôt pre benzén a oxid uhoľnatý v ovzduší
4. smernica 2002/3/ES Európskeho parlamentu a Rady z 12. februára 2002, ktorá sa týka ozónu v ovzduší.
5. smernica Európskeho Parlamentu a Rady 2004/107/ES z 15. decembra 2004, ktorá sa týka arzénu, kadmia, ortuti, niklu a polycyklických aromatických uhľovodíkov v okolitom ovzduší.

Úplná transpozícia smerníc v bode 1. – 4. zabezpečená zákonom č. 487/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia (ďalej len zákon o ochrane ovzdušia) a vyhláškami MŽP SR č. 705/2002 Z. z. o kvalite ovzdušia a vyhláškou MŽP SR č. 408/2003 Z. z. o monitorovaní emisií a kvality ovzdušia.

- **Smernica 2004/107/ES – v čase kontroly bola transpozícia v chode.**

Členské štáty mali povinnosť transponovať uvedenú smernicu najneskôr do 15.2.2007. Novela zákona o ochrane ovzdušia, ktorou sa uvedená smernica transponuje bola schválená a vyšla v Zbierke zákonov pod číslom 203/2007. Okrem zákona sa smernica transponovala aj novelou vyhlášky MŽP SR č. 705/2002 o kvalite ovzdušia.

Nedostatky boli najmä:

- **SR neplní** limitné hodnoty pre PM₁₀ (pevné častice) a O₃.
- Národná monitorovacia sieť kvality ovzdušia je v nevyhovujúcom stave, SR nemonitoruje Hg, nespĺňa požiadavky minimálneho počtu monitorovacích miest v zónach a neplní podmienky výťažnosti dát.
- Navrhovaná nová smernica sprísňuje termíny splnenia limitných hodnôt a zároveň zavádza limitnú hodnotu pre PM_{2,5}. Táto smernica si vyžaduje rozšírenie monitorovacieho programu, ako aj uplatňovanie prísnych opatrení, ktoré s kvalitou ovzdušia súvisia.

Úlohy mali byť splnené do vstupu SR do EÚ a nové úlohy sa mali plniť podľa harmonogramov určených v smerniciach. **SR túto povinnosť plní čiastočne.**

Plnenie úloh z ďalších smerníc

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady **2001/80/ES** o obmedzení emisií do ovzdušia určitých znečisťujúcich látok z veľkých spaľovní úplne transponovaná zákonom č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia a vyhláškami MŽP SR č. 706/2002 Z. z. a č. 408/2003 Z. z.

SR plní hlavné úlohy a podáva správy EK o stave implementácie tejto smernice.

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady **2001/81/ES** o národných emisných stropoch pre určité látky znečisťujúce ovzdušie úplne transponovaná zákonom o ovzduší a vyhláškou MŽP SR č. 131/2006 Z. z.

SR plní hlavné úlohy, bol spracovaný národný program postupného znižovania národných emisií znečisťujúcich látok uvedených s cieľom dodržať najneskôr do roku 2010 aspoň národné emisné stropy.

3 Ciele a princípy SR v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme, implementácia medzinárodných záväzkov do národných podmienok

Priority starostlivosti o životné prostredie určila vláda SR v roku 2006 vo svojom programovom vyhlásení. Národohospodárska stratégia SR predstavuje rozpracovanie politík pre obdobie rokov 2005 – 2013. Strategickým cieľom na roky 2005 – 2013 je zabezpečiť maximálny ekonomický rast v podmienkach trvalo udržateľného rozvoja. Súčasťou stratégie je Environmentálna politika, ktorej hlavným cieľom je dosiahnutie vysokej kvality životného prostredia a zlepšenie ochrany a využívania prírodných zdrojov a krajiny.

Prehľad záväzkov a povinností SR a stav ich plnenia vyplývajúci z Dohovoru CLRTAP a jeho Protokolov

V roku 2006 bolo na území SR v prevádzke 5 staníc Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia na monitorovanie regionálneho znečistenia ovzdušia. Merací program staníc funguje od roku 1978. SR splnila záväzky redukcie európskych emisií SO₂ o 30 % do konca roku 1993 v porovnaní s rokom 1980. Skutočná redukcia bola vo výške 61,06 %.

Splnený bol záväzok zníženia národných ročných emisií oxidov dusíka (NO_x) alebo ich prenosov hranicami štátov (197 tis. t – povinnosť, 134,696 tis. t – skutočnosť). Dostupným sa stalo bezolovnaté palivo, čím sa umožnila prevádzka vozidiel vybavených katalyzátormi. SR bola štvrtou krajinou v rámci Európy a šiestou krajinou v rámci sveta, ktorá mala zavedené bezolovnaté palivo.

Záväzok znížiť emisie oxidu siričitého (SO₂) do roku 2000 o 60 %, do roku 2005 o 65 % a do roku 2010 o 72%, v porovnaní s rokom 1980 – v skutočnosti SR dosiahla plnenie záväzku do roku 2000 o 84,94 %, do roku 2005 o 89,44 % a do roku 2010 je reálna 72 % redukcia.

Záväzok obmedzovať a znižovať národné ročné emisie prchavých organických zlúčenín (VOC) alebo ich toky cez hranice najmenej o 30 % do roku 1999, pričom ako základ sa bude brať úroveň emisií v roku 1988 SR splnila, skutočná redukcia emisií bola vo výške 39 %.

Záväzok znižovať celkové ročné emisie do ovzdušia každého z ťažkých kovov (kadmium, olovo, ortuť) oproti úrovni emisií roku 1990 SR plnila.

Záväzok zredukovať emisie oxidu siričitého do roku 2010 o 80 %, oxidov dusíka (NO_x) o 42 %, amoniaku (NH₃) o 37 % a prchavých organických zlúčenín o 6 % pri porovnaní s rokom 1990 SR splnila, skutočná redukcia SO₂ bola na 83,08 %, skutočná redukcia NO_x na 56%, skutočná redukcia NH₃ na 58,57 % a VOC na 42,20 %.

Viedenský dohovor o ochrane ozónovej vrstvy a Montrealský protokol

V slovenskej legislatíve je problematika látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu upravená v zákone o ochrane ozónovej vrstvy Zeme a vo Vyhláske MŽP SR č. 283/1998 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane ozónovej vrstvy Zeme. Novela zákona o ochrane ozónovej vrstvy Zeme, schválená v októbri 2000 znamenala úplnú transpozíciu nariadenia Rady 2037/2000/ES o látkach poškodzujúcich ozónovú vrstvu a zmeny nariadení 2038/2000/ES a 2039/2000/ES.

Zabezpečenie plnenia úloh a záväzkov si vyžiadalo vypracovanie **Akčného programu SR na postupné vylúčenie používania látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu**, ktorého plnenie bolo sledované a aktualizované. Prvý akčný program bol vypracovaný pre obdobie rokov 1996 – 2000. Nadväzne na prvý Akčný program predložilo MŽP SR v roku 2001 vláde návrh nového **Akčného programu SR na vylúčenie spotreby látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu Zeme v rokoch 2001 – 2008**, ktorý vláda v júni 2001 schválila a zároveň uložila ministrom životného prostredia predkladať na rokovanie vlády každé dva roky správu o plnení akčného programu a v prípade potreby program aktualizovať a dopĺňať.

Rámcový dohovor OSN o zmene klímy a Kjótsky protokol

Komplexným dokumentom pre oblasť zmeny klímy je **Stratégia SR plnenia záväzkov Kjótskeho protokolu** (ďalej len **Stratégia**) z roku 2002. Stratégia definuje ciele pri stabilizácii a znižovaní tvorby emisií skleníkových plynov v troch časových obdobiach: krátkodobé (do 2002), strednodobé (2003 – 2007) zamerané dosiahnuť taký vývoj emisií skleníkových plynov, ktorý preukázateľne umožní splnenie záväzku KP a dobudovať Národný inventarizačný systém (ďalej len „NIS“) v súlade s čl. 5 KP a dlhodobé (2008 – 2020) zamerané na zníženie emisií skleníkových plynov v období 2008 – 2012 o 8% v porovnaní s rokom 1990, vytvoriť východiská pre predpokladané druhé cieľové obdobie a dosiahnuť kontrolu nad vývojom emisií skleníkových plynov tak, aby trend rastu bol postupne zmierňovaný až po stabilizáciu v období po roku 2015.

V nadväznosti na Stratégiu bol pripravený návrh dokumentu **Akčný plán plnenia záväzkov Kjótskeho protokolu Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy**, ktorý podrobne analyzuje priame aj nepriame zmierňovacie opatrenia z hľadiska ich redukčného potenciálu, investičnej náročnosti a možného časového horizontu na ich realizáciu. Ide predovšetkým o opatrenia na strane spotreby a výroby energie.

4 Systém financovania ochrany ovzdušia, čerpanie rozpočtových prostriedkov, výsledky kontroly

4.1 Čerpanie rozpočtových prostriedkov za roky 2005 a 2006

Pre rok 2005 v rámci podprogramu Ochrana ovzdušia bol rozpísaný rozpočet v celkovej sume **390 398 tis. Sk**, z toho prostriedky štátneho rozpočtu v sume 100 000 tis. Sk, z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ďalej ako ERDF) v sume 253 911 tis. Sk a prostriedkov spolufinancovania štátneho rozpočtu v sume 36 487 tis. Sk. Celkové čerpanie bolo v sume **183 648 tis. Sk**, čo predstavovalo 47 % schváleného rozpočtu a po vykonaní rozpočtových úprav plnenie 100 % upraveného rozpočtu podprogramu.

Pre rok 2006 v rámci toho istého podprogramu bol rozpísaný rozpočet v celkovej sume 672 285 tis. Sk. Rozpočet po úpravách predstavoval sumu **860 652 tis. Sk**, z toho prostriedky štátneho rozpočtu v sume 109 097 tis. Sk, prostriedky EÚ v sume 324 303 tis. Sk, vládne úvery v sume 169 576 tis. Sk, prostriedky spolufinancovania zo štátneho rozpočtu v sume 71 287 tis. Sk a zdroje z kapitoly Všeobecná pokladničná správa na spolufinancovanie ISPA v sume 186 390 tis. Sk. Čerpanie bolo v sume **674 262 tis. Sk**, t. j. 78,34 % upraveného rozpočtu. Na akciu Modernizácia teplárne Žilina boli v rozpočte rozpísané finančné prostriedky (ISPA) v sume **186 390 tis.** Finančné prostriedky **neboli použité**, nakoľko do konca roka nebol verejným obstarávaním vybraný zhotoviteľ prác.

Prostriedky EÚ boli čerpané na Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia. **Za obdobie rokov 2005 až 2006 bolo schválených 32 projektov, z toho fyzicky a finančne ukončených bolo 11 projektov. Celkovo realizované kumulované výdavky k 31.12.2006 zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu boli v sume 574 928 tis. Sk.**

4.2 SHMÚ

Činnosť Slovenského hydrometeorologického ústavu. Budovanie NIS v súlade s ustanoveniami KP a s Rozhodnutím 19/CMP.1.

Podľa článku 5.1 Kjótskeho protokolu, *musí každá strana zahrnutá do prílohy I Dohovoru mať najneskôr rok pred začiatkom prvého záväzného obdobia zavedený národný systém stanovenia antropogénnych emisií skleníkových plynov (ďalej len „NIS“), ktoré nezhrňa Montrealský protokol a ich odstraňovanie záchytmí. Podľa rozhodnutia 19/CMP.1 musí byť NIS navrhnutý a riadený tak, aby umožnil transparentnú, konzistentnú, porovnateľnú, kompletnú a presnú inventarizáciu emisií skleníkových plynov. Zároveň musí NIS spĺňať požiadavky na kvalitu prostredníctvom plánovania, prípravy a riadenia aktivít spojených s inventarizáciou, vrátane hodnotenia neurčitostí pri stanovení emisií a plánu na zabezpečenie dodržiavania a kontrolu kvality (ďalej len „QA/QC“). Charakteristika, všeobecné a špecifické funkcie a princípy sú ďalej podrobne definované v rozhodnutiach 20/CP.7 a 19/CMP.1.*

Kontrolou bolo zistené, že ku dňu 31. decembra 2006 **NIS z časti existoval, plán QA/QC bol implementovaný len čiastočne, v rámci niektorých sektorov, avšak nebol dopracovaný inštitucionálny, právny a procedurálny rámec pre jeho úplné fungovanie. Proces inventarizácie emisií nebol certifikovaný, akreditovaný a nebol úplne implementovaný systém QA/QC** pre systém inventarizácie na úrovni jednotlivých sektorov, ale aj pre proces ako celok v plnej miere.

Podľa Rozhodnutia 19/CMP.1 *má každá zmluvná strana povinnosť „...(a)ustanoviť samostatnú národnú jednotku (SNE), ktorá bude celkovo zodpovedať za národnú inventarizáciu, (b)sprístupniť poštové a elektronické adresy SNE...“*

Kontrolou bolo zistené, že **ku dňu 31. decembra 2006 SNE nebola ustanovená. Úlohy SNE v čiastočnej miere plnil SHMÚ v spolupráci s NFP.** SNE je súčasťou inštitucionálneho rámca pre stanovovanie vstupných údajov a následného reportovania v rámci medzinárodných dohovorov. Je formálne prepojený s monitorovaním emisií základných znečisťujúcich látok – amoniaku, NMVOC, POPs, ťažkých kovov a PM. **Požiadavka vytvorenia nezávislej pracovnej jednotky nebola počas výkonu kontroly dopracovaná. Vytvorenie pracovnej skupiny je považované len za dočasné riešenie.** Počas výkonu kontroly bola načrtnutá možná zmena na samostatný odbor pri zmene organizačnej štruktúry SHMÚ v dohľadnom čase. Nedoriešené ostalo aj materiálno-technické vybavenie a kapacitné zabezpečenie SNE (financie, technika, ľudia).

Požiadavky na zabezpečenie a kontrolu kvality stanovenia emisií skleníkových plynov, vrátane záchytov rieši konzistentne systém riadenia kvality (ďalej len „QMS“) aplikovaný na proces ako celok aj na jeho jednotlivé komponenty. Rozsah a požiadavky na QMS sú momentálne definované, praktická realizácia sa očakáva v krátkom čase po ukončení nevyhnutných krokov v oblasti organizačného zabezpečenia a systému archivácie údajov. V súčasnosti bol ukončený projekt, ktorého výsledkom je komplexné softvérové zabezpečenie pre archiváciu metodických postupov, databáz vstupných a výstupných údajov v jednotlivých IPCC sektoroch, vrátane zverejňovania informácií v súlade s požiadavkami 20/CP.

4.3 Environmentálny fond

V roku 2005 obdržal fond 1294 žiadostí s celkovou sumou požadovanej podpory formou dotácie 7 072 551 tis. Sk. Z celkového počtu doručených žiadostí bola priznaná podpora formou dotácie pre 612 žiadostí s celkovým objemom 1 224 036 tis. Sk. Na ochranu ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme bolo predložených celkom 86 žiadostí a na 24 žiadostí priznaných 33 315 tis. Sk (2,7 % z priznaných finančných prostriedkov). Kontrolou 16 žiadostí bolo zistené, že v troch prípadoch boli fondu predložené originály faktúr, ktoré neboli v súlade so zákonom č. 431/2001 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o účtovníctve), v jednom prípade obec neurobila výberové konanie na dodávateľa stavby v zmysle zákona č. 523/2003 Z.z. o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o verejnom obstarávaní).

V roku 2006 obdržal fond 1255 žiadostí s celkovou sumou požadovanej podpory formou dotácie 6 583 402 472 Sk. Žiadosti o poskytnutie podpory formou úveru neboli na rok 2006 predložené. Z celkového počtu doručených žiadostí bola priznaná podpora formou dotácie pre 591 žiadostí s celkovým objemom 1 469 764 tis. Sk. Na ochranu ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme bolo predložených celkom 57 žiadostí a na 12 žiadostí priznaných 12 500 tis. Sk (0,9 % z priznaných finančných prostriedkov). Kontrolou 7 žiadostí bolo zistené, že fond v jednom prípade porušil zákon 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde v znení neskorších predpisov tým, že nevykonal kontrolu úplnosti podanej žiadosti a priznané boli finančné prostriedky na základe neúplnej žiadosti. V jednom prípade neboli k žiadosti priložené doklady o výberovom konaní na dodávateľa stavby v zmysle zákona o verejnom obstarávaní.

Fond vykonal na vybrané akcie za rok 2005 v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme 5 kontrol, z toho 2 plánované (za roky poskytnutia finančných prostriedkov 2002 – 2004) a 3 neplánované. V roku 2006 na vybrané akcie v uvedenej oblasti fond vykonal 3 kontroly, z toho 2 plánované (pri ktorých neboli zistené porušenia zmluvne dohodnutých podmienok ani neoprávnené použite poskytnutých finančných prostriedkov).

4.4 Činnosť SIŽP v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy

Útvary inšpekcie ochrany ovzdušia (ďalej len „UIOO“) v roku 2005 uložili 163 pokút v celkovej sume 4 594 tis. Sk a v roku 2006 bol počet uložených pokút 127 v celkovej sume 2 622 tis. Sk. Z pokút uložených bolo v roku 2005 uhradených 135 v celkovej sume 3 668 tis. Sk. V roku 2006 bolo uhradených 115 pokút v celkovej sume 2 294 tis. Sk. Na odstránenie nedostatkov, ktoré boli zistené pri kontrolnej činnosti, inšpekcia ukladala opatrenia na nápravu. V roku 2005 UIOO uložili 154 opatrení a v roku 2006 v počte 129.

Ukladanie pokút a sankcií v súlade so zákonom o ochrane ovzdušia

V roku 2005 najvyššie uložené pokuty boli v sume 1 400 tis. Sk za prevádzkovanie zdroja v rozpore s platnou dokumentáciou, nedodržanie určených emisných limitov, nesplnenie uložených opatrení a v sume 250 tis. Sk za nedodržanie emisných limitov. Len v 4 prípadoch z celkového počtu 163 rozhodnutí predstavovala pokuta sumu vyššiu ako 100 tis. Sk. Najnižšie uložené pokuty boli za správne delikty v zmysle zákona o ovzduší predstavovali sumu 10 tis. Sk v 46 prípadoch, sumu 5 tis. Sk v 34 prípadoch a sumu 15 tis. Sk v 18 prípadoch z celkového počtu rozhodnutí v zmysle zákona o ovzduší. V ďalších 11 prípadoch bola sume pokuty nižšia ako

5 tis. Sk, z čoho najnižšia uložená pokuta v zmysle zákona o ovzduší predstavovala sumu 1000 Sk.

V roku 2006 najvyššie pokuty boli uložené v sume 200 tis. Sk za nedodržanie určeného emisného limitu pre SO₂ a v sume 125 tis. Sk za nedodržanie emisného limitu a nesplnenie opatrenia na nápravu. V 4 prípadoch z celkového počtu 127 rozhodnutí predstavovala pokuta sumu 100 tis. Sk a vyššie. Najnižšie uložené pokuty uložené za správne delikty v zmysle zákona o ovzduší predstavovali sumu 10 tis. Sk v 36 prípadoch, sumu 5 tis. Sk v 22 prípadoch a sumu 15 tis. Sk v 14 prípadoch z celkového počtu rozhodnutí v zmysle zákona o ovzduší. V ďalších 6 prípadoch bola suma pokuty nižšia ako 15 tis. Sk, z čoho najnižšia uložená pokuta predstavovala sumu 2000 Sk.

V priebehu roku 2005 SIŽP začala v súlade so zákonom o ochrane ozónovej vrstvy Zeme aj novú kontrolnú činnosť, ktorá spočívala v odbere vzoriek regulovaných látok (RL) na účel ich analýzy. V roku 2005 bolo vykonaných 37 kontrol zameraných na dodržiavanie ustanovení zákona o ochrane ozónovej vrstvy Zeme. V roku 2006 bolo vykonaných 24 kontrol. V prípade kontrol zameraných na odber RL bolo odobratých celkom 33 vzoriek u 13 podnikateľských subjektov.

V roku 2005 SIŽP z celkového počtu vykonaných kontrol v oblasti ovzdušia vykonala 37 kontrol u podnikateľov, ktorí nakladajú s látkami narušujúcimi ozónovú vrstvu Zeme a zistila 6 porušení ustanovení zákona o ochrane ozónovej vrstvy. Za zistené nedostatky uložila 7 pokút v celkovej sume 70 tis. Sk a 4 opatrenia na nápravu. V roku 2006 bolo vykonaných 24 kontrol a zistené boli 3 porušenia ustanovení zákona o ochrane ozónovej vrstvy. Za zistené nedostatky uložila SIŽP 8 pokút v celkovej sume 38 tis. Sk a 3 opatrenia na nápravu.

5 Obchodovanie s emisnými kvótami

Jedným zo spôsobov na dosiahnutie cieľov Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy a Kjótskeho protokolu je využitie trhových mechanizmov. EÚ v roku 2003 prijala smernicu č. 2003/87/EC, ktorou sa ustanovuje schéma obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v ES a ktorou zaviedla tzv. európsku schému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov. Transpozícia smernice sa realizovala zákonom č. 572/2004 Z. z. o obchodovaní s emisnými kvótami v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o obchodovaní s emisnými kvótami). Schéma oficiálne začala fungovať 1. januára 2005 a prvé obdobie potrvá do 31. decembra 2007.

Pridelovanie kvót pre schému sa realizuje prostredníctvom národných alokačných plánov (NAP). Východiskom pre určenie individuálnych alokácií bola databáza národného emisného informačného systému (NEIS), spravovaná SHMÚ. Do databázy prevádzkovateľa nahlasujú každoročne údaje o emisiách znečisťujúcich látok. Finálny návrh plánu obsahoval 168 zdrojov, prerozdelených 30 481 461 t CO₂ ročne a rezerva pre nové zdroje predstavuje 25 324 t CO₂ na obdobie 2005 – 2007 (NAP 1).

Kvóty existujú len ako elektronický zápis v národnom registri emisných kvót. Funkciu správcu registra kvót v SR vykonáva Dexia banka a. s (ďalej len správca). Činnosť registra upravuje nariadenie Komisie (ES) č. 2216/2004 z 21. decembra 2004 o normalizovaných a zabezpečených systémoch registrov v súlade so smernicou EP a Rady č. 2003/87/ES a s rozhodnutím EP a Rady č. 280/2004/ES. Slovenský register

bol napojený na centrálny register ES dňa 22. decembra 2005 a reálne začal fungovať 23. decembra 2005. Do EK boli zaslané správy za rok 2005 a rok 2006.

Zákon o obchodovaní s emisnými kvótami upravuje obchodovanie s emisnými kvótami skleníkových plynov v SR a EÚ a okrem iného vymedzuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a termín zápisu pridelených kvót do registra. Pridelené kvóty zapisuje správca na pokyn MŽP SR do registra každoročne do 28. februára

- **Za rok 2005 boli kvóty na účty prevádzkovateľov prevedené 23.decembra 2005.**

Do apríla 2005 bol register pripravený a absolvoval testy kompatibility pripojenia na centrálny nezávislý protokol transakcií Európske únie (CITL). Register bol vyhodnotený ako pripravený na prevádzku. Od júna 2005 však prebiehali rokovania s EK, týkajúce sa úprav národného alokačného plánu na obdobie 2005 – 2007 (NAP 1). Tieto rokovania boli uzatvorené až 20.12.2005. Následne boli prevádzkovateľom prevedené emisné kvóty v sume jednej tretiny množstva, uvedeného v NAP 1, prijatom EK.

- **Za rok 2006 boli kvóty na účty prevádzkovateľov prevedené 28.februára 2006.**

Prevádzkovateľom boli prevedené emisné kvóty vo výške jednej tretiny množstva, uvedeného v NAP 1, prijatom EK.

6 Záver

Závazky vyplývajúce z medzinárodných dohovorov SR plní a je reálny predpoklad ich splnenia aj do budúcnosti. Realizácia opatrení prijatých na splnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dokumentov bude vplývať aj na množstvo emisií znečisťujúcich látok. SR zadefinovala svoje ambície na znížovanie emisií skleníkových plynov do roku 2020 v Stratégii plnenia záväzkov Kjótskeho protokolu. **Na dosiahnutie cieľov je potrebné zlepšiť spoluprácu a rozvíjanie dialógu medzi životným prostredím, energetikou a dopravou s dopadom na inštitucionálnu spoluprácu.**

Pri posudzovaní možného vývoja tvorby emisií hrá podstatnú úlohu environmentálna legislatíva a jej fiškálne nástroje. SR má oblasť ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy zabezpečenú celou sústavou právnych noriem. Dôležitú úlohu zohrali práve účinky legislatívnych opatrení s priamym alebo nepriamym vplyvom na tvorbu emisií skleníkových plynov.